

Samen aan de slag

akkoord op hoofdlijnen
2022 - 2026
van de vertegenwoordigers in de raad
van GroenLinks, PvdA en D66

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Missie en bestuursstijl.....	4
1. Hoe we met elkaar omgaan	6
1.1 Diversiteit, inclusie en discriminatie	6
1.2 Armoede, schuldenproblematiek en kansengelijkheid	9
1.3 Wonen en Bouwen	11
1.4 Economie.....	12
1.5 Cultuur en Sport.....	14
2. Hoe we omgaan met onze omgeving.....	16
2.1. Klimaatadaptatie, energietransitie, biodiversiteit en groene stad.....	16
2.2. Mobiliteit	17
2.3. Binnenstad.....	19
3. Hoe we willen werken	21
3.1. Democratische vernieuwing	21
3.2. Financiën.....	22

Inleiding

Wageningen is een stad om trots op te zijn. Een bruisende stad omringd door prachtige landschappen. De stad van de vrijheid. Vrijheid die we herdenken, viëren, agenderen en koesteren. Met een unieke universiteit die werkt aan oplossingen voor de toekomst van onze wereld.

Een sociale stad waar mensen naar elkaar om kijken. Waar veel vrijwilligers zich inzetten voor een leefbare, duurzame, groene en sociale samenleving. Een stad met actieve ondernemers die samen de stad leuker en gezelliger maken.

Wageningen is een stad met een bijzondere dynamiek en bevolkingssamenstelling. Jong en oud, internationaal georiënteerd, relatief veel eenpersoonshuishoudens, studenten, kenniswerkers en vakmensen. Woageningers die hier al jarenlang wonen en Wageningers die hier hun thuis hebben gevonden.

Ieder jaar verwelkomen we enkele duizenden nieuwe inwoners. We willen iedereen welkom heten en gelijke kansen bieden. Ongeacht afkomst, gender, geloof, seksuele oriëntatie, leeftijd, uiterlijk, handicap of grootte van de portemonnee. Sommigen van hen vinden in Wageningen hun nieuwe thuis, maar velen verlaten onze stad na enkele jaren weer en nemen iets van Wageningen mee de wereld in. Mede door dit gegeven is de Wageningse samenleving erop ingesteld om nieuwkomers zich snel welkom te laten voelen en mee te kunnen laten doen.

Ambities gezien in integraliteit

In dit akkoord benoemen we negen thema's waarvan wij het belangrijk vinden om de komende vier jaar extra aandacht aan te besteden. Omdat ze urgent zijn en actie behoeven. De klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit zorgen dat de plannen op het gebied van klimaat, energietransitie en biodiversiteit deze periode versneld moeten worden uitgevoerd. Er is een enorme woningcrisis aan de gang. We willen zorgen dat Wageningen in de behoefte aan woningen in 2030 gaat voorzien. Een bruisende binnenstad met ruimte voor erfgoed, cultuur, horeca en beleving is het hart van onze stad en biedt betere kansen voor de onder druk staande detailhandel. Er is voldoende werk dichtbij voor mensen met een praktische en een theoretische opleiding. We faciliteren een gezonde arbeidsmarkt, waar bedrijven goed samenwerken in de regio met de verschillende kennisinstellingen. Op het gebied van arbeidsmarkt en economie willen we een heldere visie neerzetten hoe Wageningen in de toekomst duurzaam zorgt voor brede welvaart. We zien dat we stappen moeten zetten op het gebied van duurzame mobiliteit.

Nog niet iedereen heeft gelijke kansen. Daarom werken we aan een diversiteits- en inclusie- en gelijkwaardigheidsagenda, gaan we door om armoede tegen te gaan en zorgen we dat iedereen mee kan doen. Hierbij is preventie en goede zorg een belangrijke pijler. De sport- en cultuursector en de huisvesting daarvan verdient extra aandacht. Ook versterken we de mogelijkheden voor iedereen om hieraan mee te kunnen doen, onder andere via ons armoedebeleid.

Belangrijk is dat deze thema's niet los van elkaar kunnen worden gezien. Een betaalbaar huis is duurzaam en staat in een leefbare wijk met ruimte voor ontmoeting en beweging, met goede zorg dichtbij. Kansengelijkheid gaat over goed werk, goed onderwijs, inclusie, betaalbaar wonen en armoedebestrijding. Deze integraliteit zoeken we in de planvorming en de uitvoering, zonder het zicht op de afzonderlijke doelen te verliezen. Dit vergt een brede blik van zowel college, gemeenteraad als organisatie. Dit kan Wageningen alleen realiseren door samen te werken met partners en andere overheden. Deze integrale aanpak willen we de komende vier jaar verder ontwikkelen.

Missie en bestuursstijl

Een zelfbewust stadsbestuur met heldere ambities voor de grote maatschappelijke opgaves waar onze stad voor staat. Een stadsbestuur dat werkt aan het Wageningen van de toekomst: een sociale, duurzame, innovatieve en groene stad. Een stadsbestuur dat de samenleving waardeert en stimuleert, samenwerkt, maar ook de regie neemt op de thema's waar we verschil willen maken. Dit doen we op daadkrachtige wijze door de plannen die er al zijn ten uitvoer te brengen. We zijn koersvast en resultaatgericht. We geven extra aandacht aan de (uitvoerings)kracht van de organisatie.

Waarden

We kunnen in dit akkoord niet alles voorzien. We zijn daarom de komende periode flexibel als het op uitvoering aankomt. We benaderen nieuwe vraagstukken met onderstaande 'bril':

- **Gelijkwaardig/inclusief:** we erkennen verschillen tussen Wageningers en waarderen deze. De kansen, omstandigheden, kwaliteiten en kenmerken maken elk mens uniek en maakt je tot wie je bent. We streven ernaar dat iedereen in Wageningen gelijke kansen heeft en zichzelf in vrijheid kan ontwikkelen.
- **Sociaal:** door te delen, elkaar te helpen en elkaar te vertrouwen, bouwen we aan een sociale stad. We vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen en zich gezien en gewaardeerd voelt in onze stad.
- **Eerlijk/rechtvaardig:** we geloven in een samenleving waar de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen.
- **Duurzaamheid/zorg voor elkaar/de natuur/aarde:** we kiezen niet voor de snelste of goedkoopste oplossing voor een probleem, maar proberen juist steeds toe te werken naar een oplossing die duurzaam is. Of dat nu gaat over de zorg over ons klimaat, biodiversiteit, de manier waarop we omgaan met elkaar of de middelen waarvoor we zorgen als stad.
- **Verbinden:** we zijn gericht op samenwerking, we willen partnerschappen creëren. Want alleen kun je minder bereiken dan wanneer je samenwerkt. Dat doen we door met inwoners, partners, organisaties en overheden samen te werken, te praten en te besluiten.
- **Dienstbaar/betrouwbaar:** we werken vanuit vertrouwen en zijn transparant in onze besluitvorming. We zijn er voor onze inwoners, organisaties en partners.

Context

Grote veranderingen hebben elkaar de afgelopen jaren in sneltreinvaart opgevolgd. Twee jaar geleden brak de coronapandemie uit. Voor we de gevolgen daarvan volledig doorgronden, laat staan hebben overkomen, is er oorlog in Oekraïne uitgebroken waarvan ook wij de gevolgen merken. De grote maatschappelijke opgaven, zoals klimaat, biodiversiteit, wonen en sociaaleconomische kansenongelijkheid zijn nog urgenter geworden. Er is grote behoefte aan toekomstperspectief, wij denken daar met dit coalitieakkoord een bijdrage aan te kunnen leveren. We verwachten in de nabije toekomst geen rustig vaarwater en stellen ons in op flexibel besturen, snel reagerend op ontwikkelingen. Sommige sectoren hebben moeite om op te krabbelen na twee jaar coronapandemie. Met name de culturele sector, horeca en detailhandel zijn hard geraakt en niet overal komen bezoekers en klanten even snel terug.

Wageningen heeft altijd mensen die moesten vluchten een warm welkom geheten. Maar de opvang en huisvesting van vluchtelingen van buiten Europa staat steeds meer onder druk. Het vraagt om een open blik om alle vluchtelingen een goed thuis te bieden, ongeacht waar ze vandaan moesten vluchten. Wageningen zet het huidige beleid van 'geen mensen op straat' voort.

Gebrek aan goede verhoudingen tussen gemeenten en Rijk, door de discussies over de taken (denk aan jeugdzorg, WMO, huisvesting vluchtelingen, maar ook onderwijshuisvesting en de verduurzamingsopgave) en financiering hiervan, maakt het bestuurlijk complex. Ook vanuit Wageningen blijven wij dit agenderen en blijven wij deelnemen aan de dialoog hierover.

Daarnaast zijn er externe factoren die het moeilijk maken om alle ambities die we hebben te realiseren: door stijgende inflatie is er toenemende ongelijkheid, stijgen de kosten voor grondstoffen, woningbouw en energie-alternatieven. De klimaat- en biodiversiteitscrisis staat op een onomkeerbaar kantelpunt en de demografische ontwikkeling zorgt voor een verschuiving tussen werkenden en niet-werkenden. Daarnaast is er een nijpend tekort aan arbeidskrachten op alle niveaus. We zijn ons bewust van deze beperkingen en proberen hier in de praktijk oplossingen voor te zoeken.

Uitvoering

De afgelopen jaren zijn er veel visies en plannen gemaakt. Wij willen de komende vier jaar vooral de focus leggen op het uitvoeren van al uitgewerkte plannen. We willen een gemeente zijn die vaker de regie neemt bij het realiseren van ambities, waar dat nu nog vaak een meer teruggetrokken faciliterende rol is. Ook willen we sneller tot besluitvorming komen, om daadwerkelijk resultaten te boeken op de thema's die wij urgent vinden. Wij realiseren ons dat dat in de praktijk kan botsen met de wens om vraagstukken integraal op te pakken en samen met de gemeenteraad en de stad. Deze balans zullen we altijd blijven zoeken, omdat wij snelheid, integraliteit en gezamenlijkheid in zijn totaliteit belangrijk vinden.

Na de afronding van de Omgevingsvisie verwachten we de komende jaren terughoudend te zijn met het opstellen van nieuw beleid. Om stappen te kunnen zetten met de grote uitdagingen op klimaat en wonen is het spoedig vaststellen van de Omgevingsvisie bebouwde kom en het maken van een economische visie van groot belang. Waar nodig herijken we bestaand beleid en een aantal onderwerpen beschreven in dit akkoord vullen we aan met visies en kleinere beleidsstukken.

Op het gebied van zorg, WMO en participatiewet is nog flink wat te winnen door betere samenwerking en heldere regie. We zien daar de noodzaak om de al jaren gewenste terugdringing van de bureaucratie daadwerkelijk in de praktijk te brengen. **Bijvoorbeeld door de strikte begrenzings van het doel waar de budgetten aan besteed mogen worden, te verruimen of te laten vervallen.** Of het waar mogelijk loslaten van de indicatiestelling. Het sociaal domein blijft ook de komende jaren volop in beweging en we willen dat de gemeente met haar partners zich mee blijft ontwikkelen. We verwachten dat het beleidskader Samen Wageningen, na het afronden van de herijking, voldoende houvast biedt voor die ontwikkelingen, en leggen de aandacht op de uitvoering in de praktijk. Zo willen we werk maken van een dementievriendelijke stad, en mantelzorgers en vrijwilligers de ondersteuning bieden die ze verdienen.

De digitalisering van de samenleving is een aandachtspunt voor de komende periode. Ook de eigen organisatie moet zich aanpassen aan de mogelijkheden en verwachtingen van de huidige tijd. Digitale communicatie vanuit de gemeente kan verbeterd worden. Bijvoorbeeld door te werken aan de gebruikersvriendelijkheid, vindbaarheid, leesbaarheid en toegankelijkheid. Denk daarbij aan meldpunten en informatie over de hulp en ondersteuning die wij onze inwoners en bedrijven aanbieden. Tegelijkertijd moeten we niet uit het oog verliezen dat een deel van onze samenleving niet op deze manier bereikt zal worden, laat staan betrokken wordt.

Er zijn zorgen over de gemeentelijke organisatie. De afgelopen jaren zijn zwaar geweest voor de medewerkers. Het ambitieniveau ligt nog steeds hoog, maar er is ook een behoorlijk aantal vacatures terwijl medewerkers moeilijk te vinden zijn. Dat vraagt om een prioritering in de aanpak van de maatschappelijke uitdagingen en een investering in de ambtelijke capaciteit. Denk hierbij aan het begroten op capaciteit en niet alleen op financiën. Het college komt in juni 2022 met een prioriteringsvoorstel naar de raad en een doorkijk voor de komende vier jaar. In het najaar van 2024, voor de tweede kadernota die voor februari 2025 staat gepland, komt het college met een midterm review.

Bestuursstijl

Met dit coalitieakkoord willen we een balans vinden tussen het realiseren van de oplossingen voor de urgente thema's en ruimte bieden voor de rol van de gemeenteraad. De constructieve werkwijze van de afgelopen periode willen we graag voortzetten. Een instrument waar we goede ervaringen mee hebben, zijn de A-dossiers. In dit akkoord is getracht bij lopende of nieuwe A-dossiers volop ruimte te bieden om de rol van de gemeenteraad hierin te versterken. Dit akkoord biedt een doorkijk naar de thema's en onderwerpen die op dit moment extra aandacht of coalitieafspraken vragen. Daarnaast zijn er natuurlijk tal van onderwerpen die de gemeenteraad belangrijk vindt en die pakken we samen met hen op.

Door de onzekerheid op het gebied van financiën en de krapte op de arbeidsmarkt zullen we meer dan ooit flexibel moeten werken en prioriteiten moeten leggen.

We hebben in het samen besturen van onze stad nog werk te doen om op de juiste manier keuzes te maken. Wanneer we keuzes maken op het niveau van de stad en we dat in goede samenspraak met een representatief deel van de inwoners hebben gedaan, moeten we op uitvoeringsniveau heldere kaders meegeven waarbinnen nog ruimte is voor inspraak. Zo voorkomen we valse verwachtingen en versnellen we de realisatie van met name ruimtelijke projecten. Bij de start van nieuwe projecten of processen geven we duidelijk aan hoe en op welke onderdelen inwoners betrokken gaan worden.

Wageningen kan en wil alle opgaven niet alleen uitvoeren; we hebben hierbij ook andere overheden, partners en bedrijven nodig. Anderzijds hebben we als kennishart van Foodvalley ook veel te bieden. We bepalen per thema een heldere koers, zodat we samen kunnen zorgen voor de realisatie van elkaars ambities. We versterken de samenwerkingsagenda met de WUR en houden vast aan de ambities uit de strategische agenda van Foodvalley.

1. Hoe we met elkaar omgaan

1.1 Diversiteit, inclusie en discriminatie

Ambitie

In Wageningen zorgen we er met elkaar voor dat mensen met allerlei achtergronden hier fijn en veilig samenleven. Dat ze geen belemmeringen ervaren om zichzelf te zijn, om mee te doen, zichzelf te ontwikkelen, kansen te zien en te pakken.

Wij geloven namelijk dat niet alleen onze overeenkomsten ertoe doen, maar ook dat onze verschillen ons sterker en beter maken. Daarom streven we ernaar dat we naast het vieren van overeenkomsten ook aandacht hebben voor verschillen, deze erkennen, waarderen en benutten.

Want verschillende perspectieven, achtergronden, kennis en ervaringen dragen bij aan het realiseren van de doelstellingen van de gemeente Wageningen.

Dat laat zich zien in onze gemeentelijke organisatie, dienstverlening en beleid dat diverser, inclusiever, gelijkwaardiger en actief anti-discriminatief is. Zowel in samenstelling als aanpak.

We maken echt werk van diversiteit, inclusie, gelijkwaardigheid en het tegengaan van discriminatie. Hiermee inspireren we ook onze partners om op dit gebied stappen te zetten.

Probleemstelling

Ondanks dat we in Wageningen werken aan diversiteit, inclusie, gelijkwaardigheid en het tegengaan van discriminatie op allerlei vlakken, zijn we er nog niet. Diverse onderzoeken laten zien dat je ook al doe je je best doet als individu om mee te kunnen doen in de samenleving, toch buitengesloten kunt worden. Er is sprake van discriminatie en uitsluiting. Soms heel bewust, soms onbewust. Soms op een kleine subtiele manier en soms door institutionele discriminatie.

Discriminatie heeft diverse gevolgen. Mensen die er mee te maken hebben, worden benadeeld op allerlei fronten; gezondheidszorg, werk, wonen, onderwijs, sport, cultuur. Ook kunnen ze er gezondheidsklachten door krijgen.

De komende periode zijn er twee aandachtspunten:

Met het college willen we in elk geval aan de slag met de werkgeversrol, werkomgeving en dienstverlening van de gemeentelijke organisatie. Een breed, actief DIG- (diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid) en een actief anti-discriminatiebeleid ontbreken nu.

Raadsbreed willen we graag aan de slag met beleid voor de stad. Het beleid voor diversiteit en inclusie is versnipperd. Er is onder andere sprake van een lokale inclusieagenda voor het VN-verdrag, Regenboogbeleid en er is een werkgroep bestaande uit inwoners aan de slag met discriminatie op basis van afkomst. Er is geen integrale aanpak op dit onderwerp en de verschillende beleidsterreinen van de gemeente. Regie en capaciteit ontbreken om dit vanuit de organisatie op te pakken.

Doel

- Creëren van een integrale visie, ambitie en beleid op het vlak van diversiteit, inclusie, gelijkwaardigheid en tegengaan van discriminatie. Zowel binnen de eigen organisatie en dienstverlening als via beleid voor de stad. Hierin worden bestaande zaken meegenomen zoals de lokale inclusieagenda van het VN-verdrag voor mensen met een handicap en beperking, Regenboogbeleid, et cetera. Mocht expertise in de eigen organisatie ontbreken, dan zoeken we die op.
- Concreet uitvoeringsplan met SMART doelen maken en uitvoeren om binnen de eigen organisatie te werken aan diversiteit, inclusie, gelijkwaardigheid, het tegengaan van discriminatie en het hebben van een fijne en veilige werkomgeving. Basis van dit uitvoeringsplan is een intern onderzoek naar de stand van zaken, een nulmeting als het ware. Op basis hiervan wordt een veranderproces uitgewerkt met concrete SMART doelen waaraan gewerkt gaat worden. Er is ruimte voor reflectie, geleerde lessen worden ingebed en organisatiebreed gedeeld.
- Concreet uitvoeringsplan met doelen maken en uitvoeren om met de lokale samenleving in Wageningen te werken aan diversiteit, inclusie, gelijkwaardigheid en het tegengaan van discriminatie. Hier is extra aandacht voor hoe we dit via scholen kunnen organiseren.
- Inwoners en organisaties worden betrokken bij het maken van beleid.

Resultaat

- Een integraal DIG- en anti-discriminatiebeleid en uitvoeringsplan voor de gemeentelijke organisatie, waar expliciet aandacht is voor de werkgeversrol, werkomgeving en dienstverlening van de gemeente. We monitoren de werking van het beleid.
- Een integraal DIG- en anti-discriminatiebeleid en uitvoeringsplan, waar ook de lokale inclusieagenda van het VN-verdrag en Regenboogbeleid een plek hebben.

- Een toetsingsmechanisme waarmee beleid en uitvoering getoetst kunnen worden of rekening wordt gehouden met diversiteit, inclusie, gelijkwaardigheid en het tegengaan van discriminatie.
- Toename van samenwerkingspartners die ook concrete stappen zetten op het vlak van diversiteit, inclusie, gelijkwaardigheid en het tegengaan van discriminatie.
- Binnen de gemeente is er (inhoudelijk kundige) capaciteit om vorm te geven aan beleid, proces en uitvoering.
- Wageningse scholen hebben concrete stappen gezet op het vlak van diversiteit, inclusie, gelijkwaardigheid en het tegengaan van discriminatie. Wij stimuleren dat dit opgenomen wordt in het curriculum.

Aandachtspunt

- De motie 'inclusief P&O beleid' is door de vorige gemeenteraad aangenomen. Qua planning zou deze voor de zomer bij de nieuwe gemeenteraad moeten komen. De uitwerking daarvan is minder breed dan wat we hier voorstellen. Dit betekent dat we hier meer tijd voor willen nemen en zoals we het nu voor ons zien, eind 2022 met een plan van aanpak komen.

1.2 Armoede, schuldenproblematiek en kansengelijkheid

Ambitie

Alle inwoners in Wageningen verdienen gelijke kansen. Alle kinderen in Wageningen moeten zo gezond mogelijk en gelukkig kunnen opgroeien. We streven ernaar dat iedereen zichzelf kan zijn en de talenten die hij/zij heeft in kan zetten om zo het leven vorm te geven. Financiële belemmeringen om mee te doen nemen we zoveel mogelijk weg en we zorgen ervoor dat elke inwoner zich duurzaam financieel kan redden. Bij het voorkomen van armoede, of wanneer dat niet lukt het verzachten van de gevolgen van armoede, richten we ons speciaal op het verbeteren van de positie van kinderen en jongeren. In Wageningen hebben alle inwoners voldoende financiële middelen om mee te kunnen doen aan de maatschappij.

Probleemstelling

Ondanks eerdere programma's om armoede te verhelpen, groeien in Wageningen nog steeds kinderen op in armoede. We zien helaas steeds meer een kloof ontstaan tussen mensen die wel en niet kunnen meedoen. Het sociaal minimum dat vanuit de rijksoverheid wordt aangehouden en waarmee inwoners van Nederland al dan niet via de gemeenten worden ondersteund, is onvoldoende om maatschappelijk mee te kunnen doen. Dit heeft niet alleen gevolgen voor volwassenen, maar ook voor de ontwikkeling en kansen van hun kinderen.

Om kansenongelijkheid tegen te gaan, kunnen we niet volstaan met alleen voldoende financiële armslag. We moeten ook zorgen dat er extra ondersteuning in het onderwijs beschikbaar is.

Voor wie dat kan, is betaald werk een structurele kans voor meer financiële armslag. Maar de inwoners van Wageningen zonder betaald werk hebben vaak extra ondersteuning nodig om dat betaalde werk te vinden. We zien daar een gezamenlijke verantwoordelijkheid van werkgevers en gemeente. We erkennen ook dat voor een flink aantal Wageningers betaald werk geen optie is. Dat vraagt om voldoende aandacht voor de langdurige situatie waarin zij zeer weinig inkomen hebben, bijvoorbeeld ouderen met alleen een AOW.

Doel

- We zorgen dat alle inwoners van Wageningen de regie hebben over hun financiën zodat ze niet alleen bezig zijn met overleven, maar ook sociaal-maatschappelijk mee kunnen doen. We ondersteunen onze inwoners, onder andere met ondersteuningsgesprekken, het vinden van structurele oplossingen om meer regie te krijgen over hun financiën en kijken naar de systeemfactoren van armoede. Daarbij kijken we breed naar inkomsten, uitgaven en eventuele schulden. Op dit moment zijn we bezig met de herijking van het armoedebeleid waarin onder andere het Maatschappelijk meedoen-budget wordt geïntroduceerd.
- We werken toe naar een balans waardoor inwoners duurzaam uit de armoede kunnen komen. Via betaald werk als dat tot hun mogelijkheden behoort. Maar ook via het aanvragen van financiële ondersteuning door gemeentelijke en landelijke regelingen. Financiële zelfredzaamheid is het streven, waarbij we erkennen dat er een behoorlijke groep is die dit niet kan.
- We zetten nog meer in op het verminderen van problematische schulden van onze inwoners
- We gaan actief op zoek naar inwoners die financieel in een moeilijk parket zitten en nu nog niet in beeld zijn. Daarbij zoeken we naar zoveel mogelijk kanalen om mensen te bereiken en informatie over voorzieningen zo laagdrempelig mogelijk aan te bieden. We houden hierbij scherp in het oog dat rond armoede schaamte en taboes kunnen spelen.

- Een bijzondere groep met lage inkomens vormen de vele studenten in Wageningen. Voor hen spelen andere landelijke regelingen en heeft de WUR ook een rol in hun ondersteuning. We willen op bestuurlijk niveau overleggen met de WUR over armoede onder studenten en welke rol WUR en gemeente daarin kunnen en moeten spelen.
- Bij de ondersteuning van kinderen gaan we uit van wat de kinderen nodig hebben om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Samen met partners in de stad zorgen we dat er een breed pakket aan mogelijkheden is om hen te ondersteunen. Daarbij is het belangrijk dat de gemeente zorgt voor regie op het verkleinen van kansongelijkheid. Wat werkt het best voor welk kind en in welke situatie?
- We zoeken naar een eerlijke balans tussen financiële ondersteuning van inwoners met een laag inkomen die wel vermogen tot hun beschikking hebben. Met name bij de regelingen waar nu nog geen vermogenstoets wordt toegepast. Spaargeld is voor deze groep een belangrijke buffer, tegelijkertijd willen we de regelingen wel betaalbaar houden voor hen die dat duurzaam nodig hebben. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan mensen met een chronische ziekte of handicap die extra kosten moeten maken. We brengen eerst goed in kaart wat de impact van het invoeren van een vermogensgrens voor mensen met een laag inkomen zou betekenen. Ook in combinatie met invoering van het Maatschappelijk meedoen-budget, voordat we daar een beslissing over nemen.

Resultaat

- We hebben een Wageningse vertaling van het Maatschappelijk meedoen-budget dat zowel voorziet in een eenvoudige uitvoering als handvatten voor maatwerk.
- We hebben ervaring opgedaan met het Maatschappelijk meedoen-budget en daarvan geleerd.
- We hebben inzicht in de mogelijkheden en gevolgen van het werken met staffels en een vermogensgrens.
- Het Maatschappelijk meedoen-budget biedt voldoende ruimte voor kinderen om mee te kunnen doen aan sport, cultuur en sociale activiteiten.
- We onderzoeken mogelijkheden om inwoners meer regie te geven over hun schulden. Bijvoorbeeld door het aanbieden van een schuldenstopknop of andere methoden die bewezen effectief zijn voor mensen met problematische schulden.
- Met scholen zoeken we naar manieren om kinderen en inwoners te bereiken die nog geen regie hebben over hun financiën. Hierbij willen we ook bewustzijn creëren bij kinderen en jongeren over het omgaan met geld en het aangaan van leningen.
- Samen met scholen faciliteren we een ondersteuningspakket voor digitale middelen zoals tablet, telefoon of laptop.
- We nemen regie op instrumenten om in te zetten op kansengelijkheid. Denk aan voor- en vroegschoolse educatie, JOGG, kind centraal, etcetera.
- Samen met scholen zetten we ons in om ontwikkelings- en onderwijsachterstanden vroegtijdig te signaleren en aan te pakken. Bijvoorbeeld door de inzet van huiswerkondersteuning en/of verlengde schooldagen. Dit om problemen op latere leeftijd te voorkomen.
- We hebben contact met organisaties in de stad om te zorgen dat er voldoende banen zijn voor mensen die praktisch opgeleid zijn. Daarbij hebben we extra aandacht voor de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.
- We bevorderen binnen de gemeentelijke organisatie dat mensen gelijke kansen krijgen op de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld anoniem solliciteren, extra inzet voor stages, aandacht voor HR-beleid gericht op diversiteit etcetera) en dragen dit extern uit.

1.3 Wonen en Bouwen

Ambitie

We willen dat er voldoende betaalbare woningen zijn in onze stad zodat elke Wageninger een goed en betaalbaar huis heeft. Passend bij de behoeften van onze inwoners. Omdat een huis de basis is van je bestaan. Dat betekent dat we de wachtlijsten voor sociale huur willen verkorten, en dat bij nieuwbouw betaalbaarheid voorop staat. Belangrijk is dat we willen dat er vooral geschikte, duurzame en kwalitatief goede woningen komen voor alle doelgroepen, die staan in een groene wijk waar plek is voor ontmoeting.

Probleemstelling

We zitten midden in een wooncrisis. Niet alleen in Wageningen, maar in heel Nederland is er een groot tekort aan betaalbare woningen. Waarbij die betaalbaarheid niet alleen zit in de huur- of hypotheeklasten, maar ook in de kosten voor energie. De wachtlijsten voor sociale huur lopen op, er is te weinig aanbod op de koopmarkt waardoor veel mensen geen geschikte woning kunnen vinden. Starters komen in de knel en zijn genoodzaakt bij hun ouders te blijven wonen. Senioren die graag levensloopbestendig willen wonen kunnen die stap niet zetten, waardoor gezinswoningen niet vrij komen. Wij voelen de urgentie en de noodzaak om hier snel op te handelen. De woningmarkt is een complexe opgave, zeker in Wageningen, omdat de gemeente geen eigen grond heeft en de ruimte schaars is. Dit vraagt om zorgvuldige ruimtelijke ordening zodat we leefbare buurten met voldoende groen houden en er voldoende ruimte blijft voor alle andere ruimtevragen die er zijn. Het tekort aan mensen in de bouw en de sterk gestegen bouwkosten zetten extra druk op de woningbouwopgave.

Doel

- Zorgen voor meer beschikbare betaalbare woningen. Op dit moment zijn de prognoses dat er in 2040 ten opzichte van 2020 3500-3800 extra huishoudens zijn in Wageningen. Terwijl we maar 2000 nieuwe woningen in de plancapaciteit hebben. Maar dit soort prognoses bevatten van nature onzekerheden. We monitoren daarom tweejaarlijks hoe de groei van het aantal huishoudens zich ontwikkelt en passen onze plancapaciteit daarop aan. We streven naar de onderkant van de bandbreedte voor 2040. Wel is duidelijk dat we de komende jaren moeten versnellen op de huidige locaties en nieuwe locaties moeten aanwijzen, omdat de grootste groei voor 2030 plaatsvindt. We onderschrijven daarom de ambitie om voor 2030 3000 woningen op te leveren. Het woningbouwlocatieonderzoek dat in de afrondende fase zit, biedt de basis voor keuzes hierin. We zetten volop in op binnenstedelijk ontwikkelen, maar sluiten beperkte uitbreiding niet uit als die nodig is voor snelheid en de betaalbaarheid. Vooral voor sociale huurwoningen is dat van belang.
- Studentenhuisvesting is in de Wageningse context altijd een extra uitdaging. Met de geplande projecten op de Bornsesteeg en de Born Oost is er nu en in de toekomst kwantitatief voldoende aanbod. Samen met Idealis willen we ons de komende periode vooral inzetten op het kwalitatief verbeteren van de studentenhuisvesting op het gebied van energiebesparing en comfort. De tijdelijke studentenhuisvesting vormt daarbij een extra aandachtspunt. Daarnaast onderzoeken we met Idealis of zij hun doelgroep kunnen verbreden naar jongerenhuisvesting.

Resultaat

- We wijzen op korte termijn (collegebesluit voor de zomer) nieuwe woningbouwlocaties aan. De criteria voor deze locaties zijn dat ze een bijdrage leveren aan de opgave voor 2030 en aan de opgave om sociale huurwoningen te realiseren. Voor de complexere locaties nemen we langer de tijd en wijzen die aan in de Omgevingsvisie waar we een ruimtelijke afweging maken met andere opgaves.
- De gemeente werkt samen met haar partners, waaronder grondeigenaren, de Woningstichting en andere ontwikkelaars, aan een strategie om de woningbouw te versnellen.
- Bij nieuwbouwprojecten hebben we minimaal 30% sociale huur gerealiseerd. We blijven de behoefte aan sociale huurwoningen monitoren.
- We onderzoeken mogelijkheden zoals splitsen van woningen en erfpacht/koopgarant voor goedkope koop.
- We stellen een visie 'wonen en zorg' op met oog op de toename van senioren in Wageningen. In die visie formuleren we wat nodig is om voldoende huisvesting te hebben voor senioren en hoe de zorg daarbij dichtbij georganiseerd is. Hier is een duidelijke link tussen de domeinen zorg en welzijn en wonen.
- We stellen kaders op over hoe en welke Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO)-projecten we willen faciliteren. We bieden ambtelijke ondersteuning, op basis van die kaders, aan de meest kansrijke CPO-initiatieven om hun project te realiseren.
- We herijken de Nota grondbeleid met als uitgangspunt dat we als gemeente een meer sturende rol willen hebben. Ook gaan we in gesprek met de WUR over een gezamenlijke ontwikkelstrategie.

Aandachtspunten

- De regio Foodvalley werkt samen met de regio Arnhem-Nijmegen aan een verstedelijkingsstrategie. Hier liggen kansen om ruimtelijke opgaven in de regio af te stemmen, maar ook om financiering te krijgen van het Rijk voor de opgave voor woningbouw. Daarnaast ronden we deze periode de Omgevingsvisie af. Beide processen zijn belangrijk voor het realiseren van de woningbouwopgave, maar ook voor het integraal afwegen van de ruimtelijke opgaven.

1.4 Economie

Ambitie

Wageningen wordt een voorbeeld van een circulaire, toekomstbestendige economie. We benaderen economie vanuit het brede welvaartsbegrip.

Probleemstelling

Op dit moment ontbeert de gemeente een heldere visie op de economische toekomst van Wageningen. Wageningen is het kennishart van Foodvalley. We erkennen dat het belangrijk is om het kennisecosysteem te versterken. Het gebrek aan die heldere visie en de bijbehorende rol van de gemeente hierbij maakt het moeilijk om slagvaardig op te treden, bijvoorbeeld bij de verstedelijkingsstrategie.

Maar Wageningen is heel erg beperkt in haar ruimte. Daarom willen we samen met de WUR en andere spelers in het kennisecosysteem blijven afstemmen welke ontwikkelingen we mogelijk willen maken.

De haven speelt nu nog een belangrijke rol in het vervoer van veevoer en bouwgrondstoffen. Wij zien die rol van de haven de komende decennia veranderen. Naast de economische kant willen we ook het ruimtelijke effect van de verwachte ontwikkeling goed in kaart brengen.

Om de transitie in onze economie, bijvoorbeeld op energie, warmte en landbouw, te kunnen maken, hebben we voldoende ondernemers in het MKB met gekwalificeerd personeel nodig. Het is juist voor die ondernemers moeilijk om voldoende personeel te vinden. Terwijl er in Wageningen nog een behoorlijk aantal mensen woont, dat nu nog niet aan het werk is maar dat wel graag zou willen.

We hebben te maken met een vergrijzende samenleving. Waar nu 1 op de 6 werkzaam is in de zorg zou dat zonder aanpassingen over 30 jaar 1 op de 3 zijn. De gemeente moet een rol spelen in de maatschappelijk opgave die we hierin zien, bijvoorbeeld door innovaties op het gebied van zorg en ondersteuning te stimuleren. We hoeven daarbij niet te pionieren, maar snel succesvolle innovaties overnemen biedt mogelijkheden.

Doel

- Een gezond kennisecosysteem.
- Voldoende ruimte voor MKB met name op de uitdagingen die we de komende decennia hebben (energietransitie, landbouwtransitie).
- Faciliteren van bedrijven die nieuwe diensten ontwikkelen op het gebied van duurzame zorg, circulariteit en andere wenselijke maatschappelijke ontwikkelingen. Onder andere door gesprekken met ondernemers altijd op hun locatie te laten plaatsvinden, en met die ondernemers hun behoeften in kaart te brengen voor zover de gemeente daar een rol in kan spelen.
- Laten aansluiten van behoefte van werkgevers aan medewerkers enerzijds en behoeften van mensen die aan het werk willen anderzijds. Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt signaleren en veranderingen in werk faciliteren (samen met werkgevers, vakbonden, onderwijs en andere overheden).
- Heldere uitgangspunten voor wat we wel binnen onze gemeentegrenzen willen faciliteren. Daarbij willen we zorgen dat de samenwerking van organisaties met medewerkers op praktisch en theoretisch vlak versterkt wordt. Mooie nieuwe ideeën ontstaan vaak door de samenwerking vanuit verschillende achtergronden.
- Inspelen op economische ontwikkelingen vooral op het gebied van eiwittransitie en vermindering stikstofdepositie.

Resultaat

- We hebben een visie op de economie van Wageningen uitgewerkt, daarin beschrijven we de rol van gemeente en de positie ten opzichte van de partners en organisaties en de effecten van de economie op het ruimtelijk gebied en de arbeidsmarkt.
- We hebben een strategie uitgewerkt over wat we in welke (regionale) samenwerking willen bereiken.
- We hebben een visie op de werklocaties van Wageningen.

- MKB ondernemers zien de gemeente Wageningen als aanspreekbaar en ondersteunend. We zetten in het bijzonder in op het bereiken van kleinere ondernemers en ontmoeten hen bij voorkeur op hun locatie.
- Ondernemers in Wageningen kennen de mogelijkheden om de transitie naar circulair en duurzaam te maken.
- Ondernemers in Wageningen kennen de mogelijkheden voor ondersteuning richting goed werkgeverschap.
- We zetten in op voldoende banen voor alle inwoners, juist ook voor de praktisch geschoolde inwoners.
- Werkgevers in Wageningen worden ondersteund bij het creëren van extra werkplekken voor mensen die niet zelfstandig aan betaald werk komen.

1.5 Cultuur en Sport

Ambitie

Cultuur en sport zijn het cement van de samenleving. We willen dat iedereen in Wageningen sport en cultuur kan beoefenen. We staan voor een actief verenigingsleven en een bloeiende cultuur- en sportsector.

Probleemstelling

De cultuursector heeft harde klappen gehad tijdens de coronacrisis. De sector moet opnieuw tot leven komen en heeft daar ondersteuning bij nodig, het herstel gaat voornamelijk niet voorspoedig. De professionele cultuurbeoefenaars en hun ondersteuners hebben het extra zwaar gehad afgelopen twee jaar. Cultuureducatie is in Wageningen versnipperd. Veel culturele partijen zoeken, net als andere maatschappelijke organisaties, onderdak terwijl bestaande culturele organisaties hun huisvesting aan moeten passen aan de huidige eisen. Er is nog te weinig samenwerking in de sector. De afgelopen periode is gewerkt aan het Cultuur Actie Plan, dat moet zich de komende maanden en jaren gaan bewijzen in haar effectiviteit. Steeds meer inwoners hebben moeite de digitale ontwikkelingen bij te benen. Onze culturele instellingen, met name de bblthk, hebben daarin een steeds grotere maatschappelijke rol gekregen. Bijvoorbeeld via het Digitaalhuis en het Vrijwilligerscentrum. Dit vraagt ook om aanpassing van huisvesting.

Voor jongeren onder de 25 jaar is er in Wageningen te weinig te doen op het gebied van cultuur, uitgaan en ontmoeten. Dit is een minder aantrekkelijke doelgroep voor horeca- en culturele ondernemers, daardoor is het nodig dat hier extra aandacht voor is.

Op gebied van sport zijn er knelpunten in ruimtegebruik van zowel sportvelden als binnensportaccommodaties. Daarnaast is het zwembad aan vervanging toe, waar komende periode besluitvorming over moet plaatsvinden. Ook laten we kansen liggen voor beoefening van sport en cultuur in de openbare ruimte.

Doel

- Een sport- en cultuursector die bruist en toegankelijk is voor iedereen. We willen daarbij speciale aandacht voor jongeren, voor wie op dit moment nog te weinig te doen is in Wageningen. We bouwen voort op de koers die in het Cultuur Actie Plan is uitgezet, maar evalueren tijdig en passen aan waar nodig. Voor sport hebben we de herijking sportbeleid ingezet. Afhankelijk van uitkomsten van het onderzoek

bepalen we de investering in onze sportsector. Lokale topsporters willen we benaderen om ambassadeur te zijn ter inspiratie en motivatie van de jeugd.

Resultaat

- Naschoolse cultuureducatie is in Wageningen ruim voorhanden en wordt naast de al bestaande locaties voor cultuureducatie vooral op scholen aangeboden door een netwerk van vakdocenten.
- We onderzoeken of we de financiële drempel om deel te kunnen nemen aan sport en cultuur kunnen verlagen door aanbieders zelf 'gratis' lessen aan bepaalde doelgroepen aan te laten bieden. De gemeente draagt daaraan financieel bij vanuit de armoederegelingen.
- We realiseren één of meerdere plekken voor cultuurbeoefening in Wageningen. We onderzoeken samen met het culturele veld aan wat voor soort huisvesting behoefte is en werken een financieringsstrategie uit. We investeren in de verbetering van de huisvesting van de bblthk, theater Junushoff en museum De Casteelse Poort. Bij de uitwerking van het strategisch vastgoedbeleid houden we andere maatschappelijke initiatieven in het oog.
- In Wageningen behouden we een zwembad. Dat betekent dat we komende periode besluiten over ofwel renovatie ofwel nieuwbouw.
- We ronden de herijking sportbeleid af en lossen knelpunten in huidige sportinfrastructuur op. We hebben een voorkeur voor efficiënt gebruiken van huidige velden en hallen, maar mocht het nodig zijn extra te investeren dan reserveren we daar geld voor. Bij de Begroting 2023 en verder reserveren we alvast (meerjarig) budget zodat we in 2023 met de uitvoering kunnen beginnen.
- We ondersteunen de mogelijkheden voor cultuur en sport in de openbare ruimte, zowel qua (wegnemen van belemmerende) regelgeving als qua inzet van middelen en ambtelijke capaciteit.

2. Hoe we omgaan met onze omgeving

2.1. Klimaatadaptatie, energietransitie, biodiversiteit en groene stad

Ambitie

Een stad die is ingericht op klimaatadaptatie, die alle inwoners een gezonde groene leefomgeving biedt, die ruimte biedt aan lokale voedselproductie en zowel in de stad als in het buitengebied haar biodiversiteit versterkt. Een stad die zowel op de doelstellingen van besparing van energie als duurzame opwek versnelt ten opzichte de routekaart (richting 2030) en de energietransitie sociaal insteekt met een extra accent op 'zon op dak' en isoleren voor zowel inwoners als bedrijven.

Probleemstelling

Volgens het meest recente IPCC-rapport (Intergovernmental Panel on Climate Change) hebben we nog acht jaar om te stoppen met fossiele energie. Dit betekent dat we echt niet kunnen wachten en moeten versnellen. De gevolgen van de klimaatverandering zijn ook in Wageningen steeds meer voelbaar. Langere droge en hete perioden komen vaker voor waardoor de temperaturen in de stad sterk oplopen. Daarnaast kunnen heftige regenbuien steeds vaker leiden tot overlast doordat het water niet snel genoeg afgevoerd wordt.

Om verdere klimaatverandering te voorkomen, moeten we minder energie gaan verbruiken en meer hernieuwbare energie opwekken. Het opwekken van hernieuwbare energie met zon en wind is zichtbaar in het landschap en zal een effect hebben op de landschappelijke kwaliteit en biodiversiteit. Voor het tempo waarin we onze ambities kunnen bereiken, zijn we afhankelijk van beschikbare locaties, initiatiefnemers, functionele en wettelijke eisen aan opweklocaties en voldoende inzet van ambtelijke capaciteit.

Alle Wageningers merken dat de prijzen van fossiele energie stijgen en een steeds groter deel van de uitgaven vertegenwoordigen. Een groot deel van de Wageningers woont in huizen die nog onvoldoende geïsoleerd zijn zodat de warmte weglekt en de hitte bijna niet te bestrijden is.

Duurzame, lokale voedselproductie en de lokale afzet hiervan bevorderen gezond eten en dragen bij aan CO₂-reductie. Het is voor initiatiefnemers erg lastig om een locatie te vinden voor initiatieven op dit vlak.

Tot slot is de biodiversiteit de afgelopen decennia significant afgenomen. Wat een opgave stelt om de stad te vergroenen en de biodiversiteit ook binnen en buiten de stad te verhogen.

De mensen en middelen die de gemeente hiervoor tot nu toe beschikbaar heeft gesteld, zijn niet toereikend geweest voor de ambitie. Ook het landschapsfonds voorziet nog niet in voldoende middelen om echt bij te kunnen dragen aan de doelstellingen.

Doel

- Energie besparen door onder andere in te zetten op isoleren.
- Het zo gemakkelijk mogelijk maken voor inwoners (huurders, woningeigenaren en bedrijven) om bij te dragen aan de energietransitie.
- Zo snel mogelijk van het gas af.

- Voldoen aan de Wageningse doelstelling voor het opwekken van hernieuwbare energie waarbij rekening wordt gehouden met een zorgvuldig inpassing in het landschap.
- Innovatieve technieken zoals wind op het dak en lokale 'grids' (een lokale aanpak van stroomverdeling) en buffering worden onderzocht en zo mogelijk toegepast.
- Een klimaatadaptieve inrichting van de stad om de effecten van de voortschrijdende klimaatveranderingen (beter) op te kunnen vangen zodat er minder overlast ontstaat en de kwaliteit van het wonen in Wageningen te borgen en te verbeteren.
- Het vergroten van de biodiversiteit met het verbeteren van de groene structuren in de stad en een goede verbinding van stadsgroen met het groen buiten de stad.
- Bevorderen van lokale voedselproductie en de lokale afzet hiervan.
- Een sociale aanpak waarbij de energiearmoede wordt aangepakt en de gemeente deskundig advies geeft over isoleren en het plaatsen van zonnepanelen (op het dak) om energie te besparen, extra stroom op te wekken en kosten te besparen.

Resultaat

- Binnen een jaar ligt er een uitvoeringsplan voor het realiseren van: meer en beter groen, het verbeteren van de gebruiksmogelijkheden van de openbare buitenruimte met speelplekken en bankjes, het afkoppelen van hemelwater en wijk/buurt-gerichte adviezen over isoleren en plaatsen van zonnepanelen. Bij het opstellen van het plan wordt, mede op basis van bij de gemeente beschikbare kennis, data en beschikbare capaciteit, nagegaan of integrale wijk/buurtgerichte aanpak effectief is dan wel op termijn effectief kan worden. Uitgangspunt bij het opstellen van het uitvoeringsplan is dat realisatie snel kan starten en dat de komende jaren zichtbaar resultaat wordt geboekt.
- Het landschapsfonds dat nu in oprichting is, wordt ingezet om landschap en biodiversiteit te verbeteren.
- We zetten de noodzakelijke stappen om de opgave uit de klimaatroute (100 ha zonnenvelden en drie windmolens) in 2030 te bereiken. We onderzoeken tegelijkertijd de mogelijkheden van meer dan drie windmolens én van innovaties zoals 'wind op dak' om het benodigde oppervlak aan zonnenvelden in het buitengebied te kunnen beperken en starten hiervoor op korte termijn met het locatieonderzoek voor windmolens.
- De gemeente helpt initiatiefnemers op het gebied van stadslandbouw actief met het zoeken naar een geschikte locatie voor hun activiteiten.
- We zetten de aanpak van energiearmoede zoals deze nu wordt opgezet en uitgevoerd door met tussentijdse monitoring en bijsturing wanneer dat nodig blijkt. Maar we zoeken wel naar een duurzaam perspectief voor de lange termijn.

2.2. Mobiliteit

Ambitie

Verplaatsingen binnen, van en naar Wageningen gebeuren op een zo veilig, duurzaam, comfortabel en gezond mogelijke manier, voor zowel de verkeersdeelnemers als de stad. Als gemeente hanteren we het STOP-principe waarbij de prioriteit eerst ligt bij Stappen, dan Trappen, dan Openbaar vervoer en dan Privé-vervoer.

Probleemstelling

De situatie rond mobiliteit in Wageningen is verre van optimaal. Zo zijn er nog steeds veel auto's in Wageningen die op fossiele brandstoffen rijden. Dit zorgt voor geluidsoverlast en fijnstof, een probleem voor veel wijken en buurten. Ook zorgen de hoge snelheden van zowel auto als (elektrische) fiets voor onveilige situaties voor alle verkeersdeelnemers op verschillende plaatsen in de stad en daaromheen.

De OV-bereikbaarheid is niet optimaal waardoor veel inwoners en bedrijven nog niet de duurzame keuzes (kunnen) maken ten aanzien van de reductie van de automobilititeit. Wageningen is een te kleine kern voor grote investeringen in Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV). De aansluiting bij de regio en hogere overheden is hierbij onontbeerlijk.

Parkeren is voor de auto in de stad nog veelal op straat gepland, dit zorgt voor overlast en vermindert de leefbaarheid van de stad. Er wordt nu relatief veel oppervlak bezet door het parkeren van auto's, dat daardoor niet voor groen of andere verblijfsfuncties en kwaliteiten kan worden ingezet. Ook de parkeersituatie van fietsen levert op specifieke plekken problemen op.

De laadpaalinfrastuctuur in de stad behoeft uitbreiding zodat ook inwoners de keuze voor emissieloos vervoer beter kunnen maken.

Doel

- Het gebruik van duurzame vervoersopties stimuleren:
 - Bij ruimtelijke plannen en herinrichtingsplannen geven we voorrang aan voetgangers en fietsers.
 - Verhogen van de kwaliteit van het OV (vooral frequentie en bestemming/route) waardoor mensen en organisaties/bedrijven een andere beslissing over mobiliteit kunnen nemen.
 - Verbeteren van de aansluiting van verschillende modaliteiten op elkaar.
 - Het gebruik van elektrische deelauto's stimuleren waardoor het aantal auto's in de stad afneemt en het aandeel fossiel aangedreven auto's afneemt.
 - Het onderzoeken van creatieve oplossingen voor een betere bereikbaarheid zoals: vervoer over water, mogelijkheden rond overbrugging laatste kilometer naar de binnenstad en hoge gebouwen, lage emissiezones.
- Kwantitatief (genoeg plekken) en kwalitatief (veilig stallen, oplaadplekken voor elektrische fietsen) betere parkeerplekken voor fietsers in/bij het centrum en bij problematische plekken door heel de stad.
- De problemen met autoparkeren oplossen op een manier die effectief en minder ruimte-intensief is. Hierbij kijken we naar opties voor korte en lange termijn. Het centrum behoeft speciale aandacht. Betaald parkeren is geen taboe.
- Verbeteren van de veiligheid en leefbaarheid in wijken en buurten door aanpassing van de inrichting van de openbare ruimte (minder auto's, meer groen, overzicht, snelheden, profielen).

Resultaat

- Onderzoek naar 30km/u als maximumsnelheid is afgerond en we besluiten over de uitvoering.
- Lange termijnvisie HOV is gestart en goede aansluiting bij rijksbudgetten hieromtrent. We zien hierbij kansen voor financiering vanuit het Verstedelijkingsprogramma.

- Het gesprek met grote organisaties in de stad rond parkeren en mobiliteit is aangegaan en uitkomsten zijn gecommuniceerd en in uitvoering.
- Er ligt een plan om de parkeerproblematiek (auto en fiets) op te lossen en er wordt, indien mogelijk binnen vier jaar, al begonnen met de uitvoering hiervan.
- Er gebeuren minder ongelukken in het verkeer in de stad ten opzichte van 2019 (nulmeting: 327,5 per 100.000 inwoners).
- Het percentage mensen dat voor een duurzame vervoersoptie kiest voor vervoer van, naar en in de stad moet hoger zijn ten opzichte van 2017 (nulmeting: 66,7%).
- CO2-uitstoot van het autoverkeer is verminderd ten opzichte van 2019 (nulmeting: 3.900 ton).

2.3. Binnenstad

Ambitie

De binnenstad is het bruisende hart van Wageningen. Het is dé plek waar iedereen samenkomt om te genieten van ons erfgoed, cultuur, horeca en detailhandel en/of om te wonen. De stad ademt vrijheid én kennis over voedsel en duurzaamheid uit. De binnenstad wordt vergroend, verduurzaamd en versterkt op het gebied van cultuur en erfgoed en biedt horeca, detailhandel en ambachten mogelijkheden om hun klanten en gasten te bedienen. De binnenstad heeft een cruciale rol voor de stad Wageningen en de regio. Het is een plek waar inspiratie ontstaat, waar je kunt genieten en ontspannen en waar organisaties kunnen bloeien. Vanzelfsprekend blijft het goed wonen in de stad, ook dat houdt ons centrum levendig.

Probleemstelling

Er ontbeert regie op ontwikkelingen in de binnenstad. Er is een aantal kansen voor de binnenstad: op het gebied van het versterken van erfgoed (stadsgracht/Vrijheidskwartier), het verbeteren van parkeren (makkelijke routing en voldoende beschikbare parkeerplaatsen voor fiets en auto), het nemen van regie op het winkel- en horeca-aanbod (door corona en veranderend consumentengedrag is er veel gewijzigd), de kansen benutten voor duurzaam toerisme (zowel op thema groen/duurzaamheid als vrijheid), ruimte bieden voor ontmoeting, cultuur en werkplekken en het zorgen voor meer groen en het verduurzamen dan wel klimaatbestendig maken van de inrichting van de stad. Maar er mist realisatiekracht, zowel door gebrek aan investeringsruimte als ambtelijke capaciteit.

Doel

- De binnenstad wordt naast een plek om te kopen, ook steeds meer een plek om te beleven. Daarbij is het van belang dat de bezoekers (gasten, toeristen, klanten uit de regio) en bewoners zich thuis voelen in Wageningen. Aandacht voor mensen die minder goed mobiel zijn en sociale veiligheid is vanzelfsprekend in de stad. Ook willen we meer bieden voor de Wageningse jongeren.
- Voor de binnenstad willen we het erfgoed, de duurzaamheid, het groen en de cultuur versterken. Ook willen we ruimte bieden aan ondernemers en initiatieven die een bijdrage leveren aan een circulaire economie of die een bijdrage leveren aan innovatie, inspiratie, toerisme of ontspanning. Zo kunnen ondernemers een bijdrage leveren aan onze stad en kunnen de bewoners en bezoekers zorgen dat ondernemers zich kunnen blijven ontwikkelen.

Resultaat

- Een samenhangende aanpak van de binnenstad om ruimtelijke ontwikkelingen te faciliteren en te realiseren, daarbij houden we rekening met de omgevingsvisie bebouwde kom. Om de regiefunctie goed in te vullen, komt er een projectwethouder Binnenstad en is er aandacht voor de ambtelijke inbedding daarvan.
- Het horeca- en detailhandelbeleid wordt herijkt waarbij er meer flexibiliteit wordt gecreëerd met betrekking to bestemming en bij de verlening van vergunningen.
- Ambtelijk faciliteren van de realisatie van het Vrijheidskwartier en de stadsgracht en andere projecten rondom cultuur en wonen die reeds gestart zijn.
- Er zijn aantrekkelijke looproutes, er is meer ruimte voor cultuur en bewegen in de buitenlucht en er zijn plaatsen om te ontmoeten.
- Creëren van parkeeroplossing voor fiets en auto, stappenplan uitvoeren waarna de binnenstad autoluw gemaakt kan worden.
- Er is een pilot op het gebied van 'last mile delivery'.
- Nieuwe balans tussen horeca, detailhandel, maak/ateliers, cultuur, ontmoeten, werken en wonen in de stad.
- Binnenstad is verduurzaamd en vergroend (zie ook Klimaat/duurzaamheid /biodiversiteit).
- Versterken van het profiel van Wageningen in samenwerking met de Stichting Ondernemersfonds Wageningen (SOW) en de centrummanager. MKB ontzorgen en faciliteren zodat ze meer profiteren van mogelijkheden van cofinanciering voor versterken binnensteden, circulariteit en duurzaamheid en arbeidsmarkt.
- Stimuleren van bedrijven in het MKB die bijdragen aan werkgelegenheid en het Wageningse profiel. Daarvoor willen we experimenteeruimte (living lab) bieden naar analogie met Ruimte voor de Binnenstad en mogelijkheden van de regio beter ontsluiten.

3. Hoe we willen werken

3.1. Democratische vernieuwing

Ambitie

'Niet iedereen hoeft mee te doen, maar iedereen moet wel mee kunnen doen.'

In Wageningen besturen we de stad samen. Inwoners, organisaties en bedrijven voelen zich een gelijkwaardige partner voor zowel de lokale politiek, als de gemeentelijke organisatie. Uitdagingen worden samen aangepakt en lokale kennis en kunde worden ingezet voor continue verbetering van besluitvorming en uitvoering.

Probleemstelling

Democratie en democratische besluitvorming vergen voortdurend onderhoud, aanpassing en vernieuwing om bij de tijd te blijven. Dat is nodig omdat de samenleving en de context steeds veranderen. Aandachtspunten zijn onder andere:

- Bereiken en betrekken van relevante groepen bij (participatieve) besluitvorming en uitvoer.
- Het scheppen en managen van verwachtingen over rollen, proces en inhoud bij (participatieve) besluitvorming en uitvoer.
- Communicatie over, tijdens en na (participatieve) besluitvorming en uitvoering.
- Capaciteit en organisatiestructuur binnen de gemeentelijke organisatie.
- Integraliteit met andere zaken, zoals de Omgevingswet. Dat brengt een eigen proces rond participatie met zich mee, hier moet de afstemming mee gezocht worden.

Doel

- Inwoners zijn beter op de hoogte van de manier waarop de lokale politiek werkt en hoe zij daar een rol in kunnen hebben.
- Verhogen van transparantie en duidelijkheid over procedures en verwachtingen bij (participatieve) besluitvorming.
- Verbeteren van representatie binnen (participatieve) besluitvorming.
- Experimenteren met (nieuwe) vormen van democratische besluitvorming zoals een burgerberaad en gebiedsgerichte werkaanpak via wijkagenda/wijkbudget.
- Verbeteren van de samenwerking op dit onderwerp. Zowel tussen gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie als met inwoners, bedrijven en instellingen waarbij rollen en mandaat voor betrokkenen helder zijn.

Resultaat

- Onder de regie van een werkgroep met gemeenteraadsleden en in ieder geval een vertegenwoordiging vanuit de ambtelijke organisatie en het college van b en w zijn één of twee pilotprojecten op het gebied van democratische vernieuwing gerealiseerd. Hierbij zijn genoemde aandachtspunten bij de probleemstelling meegenomen. Het proces, doel, middel en resultaat zijn op een goede manier besproken, geëvalueerd en

geleerde lessen zijn onderdeel van de aanpak van de gemeente Wageningen. Hierbij willen we het burgerberaad als mogelijkheid expliciet meegeven.

- De lokale gereedschapskist van participatieve instrumenten wordt uitgebreid waar politiek, inwoners en instellingen uit kunnen putten.
- Tenminste één gebiedsgerichte aanpak wordt ingericht, uitgevoerd en geëvalueerd.
- Een participatieverordening / beleid op dit onderwerp wordt vastgesteld.

3.2. Financiën

Deze paragraaf dient als onderlegger van de inhoudelijke onderwerpen. De tekst van deze paragraaf is anders opgebouwd dan de eerdere paragrafen.

We zijn ons er daarbij van bewust dat de opstapeling van de ambities in dit akkoord en de ambities die we nog met de gemeenteraad gaan bepalen, ons dwingt om keuzes te maken in prioriteit en fasering. Een duurzaam gezonde financiële huishouding is een belangrijke voorwaarde voor de toekomst van onze gemeente. We willen ons daar dan ook vol voor inzetten. Dat doen we niet alleen omdat we goed moeten zorgen voor de gemeentelijke schatkist, maar ook om als Wageningen onafhankelijk te kunnen blijven. Maar onze financiële toekomst is momenteel nog erg onzeker. Het Rijk moet nog knopen doorhakken over de ontwikkeling van het acres/gemeentefonds en de opschalingskorting na 2025. Daarnaast zijn er nog gesprekken gaande tussen Rijk en VNG over de bijdragen die gemeenten voor de uitvoering van diverse taken krijgen, zoals onderwijshuisvesting. In de gemeenteraad voeren we het gesprek over risicomanagement en weerstandsvermogen om zo een breed gedragen visie op gezonde reserves vast te leggen.

Naast de financiële onzekerheid vormen ook de beperkte mogelijkheden van de gemeentelijke organisatie een uitdaging. Die twee zaken gecombineerd, maken dat we keuzes moeten maken over wat we prioriteit geven en wat we wanneer gaan doen. In juni komt het college met een meerjarenplanning waarin de ambities uit dit coalitieakkoord worden verwerkt en waaruit tegelijkertijd de financiële consequenties van de ambities helder worden.

Op dit moment staat Wageningen er financieel goed voor. De afgelopen jaren hebben forse incidentele meevallers laten zien. We willen de ruimte die er in de reserves is ontstaan en die niet nodig is voor het afdekken van risico's, inzetten om kosten op lange termijn te verlagen en investeringen te doen in de stad. Bijvoorbeeld door de kosten van een investering over de hele levensduur van die investering in kaart te brengen en te reserveren. Dit vergroot de financiële armslag en maakt de gemeentelijke financiën robuuster. We kijken daarbij zowel naar investeringen om nieuwe ambities te realiseren, als het verlagen van kosten van al eerder gedane investeringen. We zetten de komende jaren meer in op cofinanciering en het aantrekken van financiële bijdragen door andere partijen. Dit zal om de inzet van ambtelijke capaciteit vragen, maar kan als hefboom fungeren om meer van de Wageningse ambities waar te maken.

We willen meer dan voorheen de middenweg bewandelen tussen het voorzichtigheidsbeginsel en het rekenen op onzekere inkomsten. Dat willen we doen door de onzekerheden goed in kaart te blijven brengen en als risico te benoemen, maar tegelijkertijd een weging te geven aan de kans dat het risico zich voordoet. Naarmate er meer duidelijkheid ontstaat over de financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeenten passen we die risico's en de weging ervan daaraan aan. Ook willen we de recent ingezette lijn van reëel ramen en het opstellen en actualiseren van meerjarenonderhoud- en investeringsprogramma's voortzetten.

Wageningen heeft relatief weinig geld geleend. We onderzoeken of het aangaan van meer leningen tegen de huidige lage rentestand op verantwoorde wijze bij kan dragen aan het realiseren van onze ambities, met name als het gaat om investeringen voor de lange termijn. Daarnaast brengen we in kaart hoe we met andere financiële instrumenten (zoals garantstellingen) maatschappelijke opgaven als verduurzaming van vastgoed kunnen aanjagen.

We zien geen reden om nu af te wijken van de huidige normering voor 105% belastingcapaciteit. Bij de Begroting 2023 maken we een vertaling van de 105% naar een nieuwe berekeningssystematiek van COELO, het kennisinstituut op het gebied van lokale en regionale lasten. De financiële situatie van de gemeente is gezond en er zijn ruime buffers. Mochten we gedurende de komende jaren zien dat voorzieningen onder druk komen te staan, dan kan dat wel aanleiding zijn om het gesprek aan te gaan over fasering van projecten/programma's, prioritering tussen programma's en de belastingcapaciteit.